

Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers

GEWONE ZITTING 1997 - 1998 (*)

15 SEPTEMBER 1998

WETSVOORSTEL

**tot neutralisering van de lijststem en
opheffing van het onderscheid tussen
kandidaat-titularissen en
kandidaat-opvolgers bij de
parlementsverkiezingen**

(Ingediend door de heer Geert Versnick)

TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Dit voorstel heeft ten doel de betekenis van de lijststem te beperken en aldus het toewijzen van een zetel aan een kandidaat vooral door de kiezer zelf te laten bepalen.

Diverse politologen stellen dat we niet langer in een democratie maar wel in een participatie leven, vermits het momenteel de politieke partijen zijn die *de facto* de verkozenen des volks aanduiden. Om een verkiesbare plaats te bekomen wegen partijtrouw of bindingen met bepaalde belangengroepen zwaarder dan de persoonlijke kwaliteiten van de kandidaten en het gevraagde en verkregen vertrouwen van de burgers. Dit wetsvoorstel heeft dan ook tot doel de lijststem enkel nog te laten meetellen voor de berekening van de zetelverdeling tussen de verschillende lijsten. Het toewijzen van de zetels aan deze of gene kandidaat van een lijst zal echter uitsluitend op basis van het aantal uitgebrachte naamstemmen geschieden, dus zonder dat nog rekening wordt gehouden met de lijststem.

(*) Vierde zitting van de 49ste zittingsperiode

Chambre des Représentants de Belgique

SESSION ORDINAIRE 1997 - 1998 (*)

15 SEPTEMBRE 1998

PROPOSITION DE LOI

**neutralisant le vote
de liste et supprimant la distinction
entre candidats titulaires et
candidats suppléants lors
des élections législatives**

(Déposée par M. Geert Versnick)

DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

La présente proposition vise à limiter l'importance du vote de liste et donc à faire en sorte que la décision d'attribuer ou non un siège à un candidat revienne essentiellement à l'électeur.

Divers politologues affirment que nous ne vivons plus dans une démocratie, mais bien dans une participatie, étant donné qu'à l'heure actuelle, ce sont les partis politiques qui désignent *de facto* les élus du peuple. Pour l'obtention d'une place en ordre utile sur une liste électorale, la fidélité au parti ou les liens avec certains groupements d'intérêt pèsent plus lourd dans la balance que les qualités personnelles des candidats et la confiance dont ils jouissent auprès des citoyens. Nous visons dès lors à ne plus faire intervenir le vote en tête de liste que pour le calcul de la répartition des sièges entre les différentes listes. L'attribution des sièges à tel ou tel candidat d'une liste, par contre, se fera exclusivement sur la base du nombre de suffrages nominatifs exprimés, sans plus tenir compte des votes en tête de liste.

(*) Quatrième session de la 49ème législature

Het huidige systeem heeft evenzeer tot gevolg dat slechts weinig vrouwen erin slagen een politiek mandaat te verwerven, hoewel vrouwen op alle lijsten bijzonder veel stemmen behalen. Zo zou, op grond van de verkiezingsuitslag van 21 mei 1995, het aantal verkozen vrouwen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers met 14 toenemen indien de lijststem ge-neutraliseerd zou worden.

Dit systeem heeft als voordeel dat de kandidaten die de meeste voorkeurstemmen behalen, verkozen zijn, ongeacht hun plaats op de lijst. Daardoor wordt niet alleen de impact van de partijorganen die de lijst samenstellen sterk afgezwakt, maar wordt eveneens het kiessysteem voor de kiezer zelf veel doorzichtiger. De kiezer weet immers meestal niet dat een lijststem in feite overeenkomt met een stem voor de kandidaat die bovenaan de lijst staat.

Door het neutraliseren van de lijststem voor de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers en van de Senaat kan iedere kandidaat op de lijst met gelijkere kansen naar de gunst van de kiezer dingen.

Dit voorstel heeft verder ten doel het systeem van de opvolgers bij deze verkiezingen te hervormen. Het verschil tussen kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers wordt ongedaan gemaakt. Zoals bij de aanwijzing van de opvolgers bij de provincie- en gemeenteraadsverkiezingen worden de niet-verkozen kandidaten als opvolger gerangschikt naargelang het behaalde aantal naamstemmen. De lijststem wordt evenmin meegerekend voor de rangschikking van de opvolgers.

Deze wijzigingen hebben ten doel aan de stem van de kiezer een groter gewicht te geven en aldus de invloed van de politieke partijen op de toewijzing van de mandaten in belangrijke mate terug te schroeven.

G. VERSNICK

Le système actuel a également pour conséquence que rares sont les femmes qui parviennent à obtenir un mandat politique, alors qu'elles recueillent pourtant un nombre très élevé de suffrages sur toutes les listes. C'est ainsi que, sur la base du résultat des élections du 21 mai 1995, le nombre de femmes élues à la Chambre des représentants augmenterait de quatorze unités si le vote en tête de liste était neutralisé.

Ce système offre l'avantage que sont élus les candidats ayant obtenu le plus grand nombre de voix de préférence, quelle que soit leur place sur la liste. De cette manière, non seulement on limite considérablement l'influence des organes de parti dans la formation des listes, mais en outre, on rend le système électoral beaucoup plus transparent pour l'électeur lui-même. En effet, celui-ci ignore généralement qu'un vote en tête de liste équivaut à apporter son suffrage au premier candidat de la liste.

La neutralisation du vote en tête de liste pour l'élection de la Chambre des représentants et du Sénat aura donc pour conséquence que chaque candidat figurant sur la liste pourra solliciter les faveurs du corps électoral avec des chances plus égales.

La présente proposition vise par ailleurs à réformer le système des suppléants pour l'élection des assemblées précitées. Il est mis fin à la distinction entre candidats-titulaires et candidats-suppléants. Comme pour la désignation des suppléants aux élections provinciales et communales, les candidats non élus sont classés en tant que suppléants, en fonction du nombre de votes nominatifs obtenus. Le vote en tête de liste n'est pas davantage pris en compte pour le classement des suppléants.

Ces modifications ont pour objet de donner plus de poids à la voix de l'électeur et, partant, de réduire considérablement le rôle joué par les partis politiques dans l'attribution des mandats.

WETSVOORSTEL**Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

In artikel 116 van het Kieswetboek, vervangen bij de wet van 16 juli 1993, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in § 5, vijfde lid, worden de woorden «dan er leden te kiezen zijn» vervangen door de woorden «dan het dubbele van het aantal te kiezen leden»;

B) in § 6, eerste lid, gewijzigd bij de wet van 10 april 1995, worden de woorden «zowel de kandidaat-titularissen als de kandidaat-opvolgers» vervangen door de woorden «de kandidaten».

Art. 3

In artikel 117 van hetzelfde Wetboek worden het eerste tot het derde lid, gewijzigd bij de wet van 25 maart 1986, opgeheven.

Art. 4

In artikel 123 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 17 mei 1949, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het derde lid, punt 2, worden de woorden «kandidaat-titularissen of kandidaat-opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten»;

B) het derde lid, punt *2bis*, ingevoegd bij de wet van 24 mei 1994, wordt opgeheven;

C) in het vijfde lid worden de woorden «kandidaat-titularissen of -opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten»;

D) het zesde lid, vervangen bij de wet van 24 mei 1994, wordt opgeheven.

Art. 5

In artikel 126 van hetzelfde Wetboek worden het eerste tot het derde lid, gewijzigd bij de wetten van 5 juli 1976 en 16 juli 1993, vervangen door het volgende lid :

PROPOSITION DE LOI**Art. 1er**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

A l'article 116 du Code électoral, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, sont apportées les modifications suivantes:

A) au § 5, alinéa 5, les mots «à celui des membres à élire» sont remplacés par les mots «au double de celui des membres à élire»;

B) au § 6, alinéa 1er, modifié par la loi du 10 avril 1995, les mots «tant titulaires que suppléants» sont supprimés.

Art. 3

A l'article 117 du même Code, les alinéas 1er à 3, modifiés par la loi du 25 mars 1986, sont abrogés.

Art. 4

A l'article 123 du même Code, remplacé par la loi du 17 mai 1949, sont apportées les modifications suivantes:

A) à l'alinéa 3, 2°, les mots «titulaires ou suppléants» sont supprimés;

B) l'alinéa 3, 2°*bis*, inséré par la loi du 24 mai 1994, est abrogé;

C) à l'alinéa 5, les mots «titulaires ou suppléants» sont supprimés;

D) l'alinéa 6, remplacé par la loi du 24 mai 1994, est abrogé.

Art. 5

A l'article 126 du même Code, les alinéas 1er à 3, modifiés par les lois des 5 juillet 1976 et 16 juillet 1993, sont remplacés par l'alinéa suivant :

«Zijn er niet meer kandidaten voorgedragen dan er mandaten toe te kennen zijn, dan worden deze kandidaten zonder meer door het hoofdbureau van de kieskring of collegehoofdbureau verkozen verklaard.».

Art. 6

In artikel 127, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 5 juli 1976 en 16 juli 1993, worden de woorden «kandidaat-titularissen en -opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 7

In artikel 128, § 1, vierde lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 16 juli 1993, worden in de eerste zin de woorden «kandidaat-titularissen en van de kandidaat-opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten» en wordt de tweede zin geschrapt.

Art. 8

Artikel 144 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 5 april 1995, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 144. — De kiezer kan zijn stem uitbrengen door ofwel een lijststem uit te brengen in het stemvak bovenaan de lijst, ofwel een naamstem uit te brengen naast de naam van een kandidaat ofwel door verschillende naamstemmen uit te brengen naast de namen van kandidaten van een zelfde lijst.».

Art. 9

In artikel 156, § 1, van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 16 juli 1993 en 5 april 1995, worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het tweede lid wordt in de inleidende zin het woord «vier» vervangen door het woord «twee», wordt in punt 2° het woord «uitsluitend» geschrapt en worden de punten 3° en 4° opgeheven;

B) het derde lid wordt vervangen door het volgende lid:

«Stembiljetten waarop zowel bovenaan op een lijst als naast de naam van een of meer kandidaten is gestemd, worden in de tweede subcategorie geplaatst.»;

C) het vierde en het vijfde lid worden opgeheven.

«Lorsque le nombre de candidats présentés ne dépasse pas celui des mandats à conférer, ces candidats sont proclamés élus par le bureau principal de la circonscription électorale ou le bureau principal de collège, sans autre formalité».

Art. 6

A l'article 127, alinéa 1er, du même Code, modifié par les lois des 5 juillet 1976 et 16 juillet 1993, les mots «effectifs et suppléants» sont supprimés.

Art. 7

A l'article 128, § 1er, alinéa 4, du même Code, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, les mots «titulaires et suppléants» ainsi que la deuxième phrase sont supprimés.

Art. 8

L'article 144 du même Code, remplacé par la loi du 5 avril 1995, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 144. — L'électeur peut émettre son suffrage soit en émettant un vote de liste dans la case placée en tête de la liste, soit en émettant un vote nominatif dans la case placée à côté du nom d'un candidat, soit en émettant plusieurs votes nominatifs dans les cases placées à côté du nom de candidats d'une même liste.»

Art. 9

A l'article 156, § 1er, du même Code, modifié par les lois des 16 juillet 1993 et 5 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) à l'alinéa 2, le mot «quatre» est remplacé par le mot «deux» dans la phrase introductive, le mot «exclusivement» est supprimé au 2° et les 3° et 4° sont abrogés;

B) l'alinéa 3 est remplacé par l'alinéa suivant:

«Les bulletins marqués à la fois en tête et en faveur d'un ou plusieurs candidats sont classés dans la deuxième sous-catégorie».

C) les alinéas 4 et 5 sont abrogés.

Art. 10

In artikel 157 van hetzelfde Wetboek, gewijzigd bij de wetten van 16 januari 1980 en 5 april 1995, worden de volgende wijzingen aangebracht:

A) in het eerste lid, punt 2, worden de woorden «voor titularissen, of voor opvolgers» geschrapt;

B) in het eerste lid, punt 3, worden de woorden «kandidaat-titularissen of -opvolgers van een andere lijst» vervangen door de woorden «kandidaten van een of meer verschillende lijsten»;

C) het eerste lid, punt 4, wordt opgeheven;

D) het tweede lid wordt vervangen door het volgende lid:

«Niet ongeldig zijn de stembiljetten waarop de kiezer een stem heeft uitgebracht zowel bovenaan op een lijst als naast de naam van een of meer kandidaten van dezelfde lijst. In dat geval wordt de stem bovenaan op de lijst als niet-bestaande beschouwd.»

Art. 11

In artikel 161, achtste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 5 april 1995, wordt het woord «vier» vervangen door het woord «twee» en worden de woorden «, titularis of opvolger,» geschrapt.

Art. 12

In artikel 166 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 5 april 1995, wordt het woord «vier» vervangen door het woord «twee».

Art. 13

In artikel 167, vierde lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 16 juli 1993, worden de woorden «kandidaat-titularissen en -opvolgers» vervangen door het woord «kandidaten».

Art. 14

In artikel 172 van hetzelfde Wetboek worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A) in het eerste lid, vervangen bij de wet van 16 juli 1993, wordt het woord «kandidaat-titularissen» vervangen door het woord «kandidaten»;

Art. 10

A l'article 157 du même Code, modifié par les lois des 16 janvier 1980 et 5 avril 1995, sont apportées les modifications suivantes:

A) à l'alinéa 1er, 2°, les mots «soit pour les mandats effectifs, soit pour la suppléance,» sont supprimés;

B) à l'alinéa 1er, 3°, les mots «titulaires ou suppléants d'une autre liste» sont remplacés par les mots «d'une liste ou de plusieurs listes différentes»;

C) l'alinéa 1er, 4°, est abrogé;

D) l'alinéa 2 est remplacé par l'alinéa suivant:

«Ne sont pas nuls les bulletins dans lesquels l'électeur a marqué un vote à la fois en tête d'une liste et en faveur d'un ou plusieurs candidats de la même liste. Dans ce cas, le vote en tête est considéré comme non avenu.»

Art. 11

A l'article 161, alinéa 8, du même Code, remplacé par la loi du 5 avril 1995, le mot «quatre» est remplacé par le mot «deux» et les mots «titulaire ou suppléant,» sont supprimés.

Art. 12

A l'article 166 du même Code, remplacé par la loi du 5 avril 1995, le mot «quatre» est remplacé par le mot «deux».

Art. 13

A l'article 167, alinéa 4, du même Code, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, les mots «titulaires et suppléants,» sont supprimés.

Art. 14

A l'article 172 du même Code sont apportées les modifications suivantes:

A) à l'alinéa 1er, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, le mot «titulaires» est supprimé;

B) in het tweede lid, vervangen bij de wet van 5 april 1995, worden de derde tot de zevende zin geschrapt;

C) het derde lid, vervangen bij de wet van 16 juli 1993, wordt opgeheven.

Art. 15

Artikel 173 van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de wet van 5 april 1993, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Art. 173. — Voor elke lijst waarop één of meer kandidaten verkozen zijn, worden de niet-verkozen kandidaten met de meeste stemmen eerste, tweede, derde opvolger, enzovoort, verklaard.».

Art. 16

In artikel 178, eerste lid, van hetzelfde Wetboek, vervangen bij de wet van 16 juli 1993 en gewijzigd bij de wet van 5 april 1995, worden de woorden «en er wordt hem geen aandeel toegekend van het aantal stembiljetten ten gunste van de volgorde van voordracht» geschrapt.

9 juni 1998

G. VERSNICK

B) à l'alinéa 2, remplacé par la loi du 5 avril 1995, les troisième, quatrième, cinquième, sixième et septième phrases sont supprimées;

C) l'alinéa 3, remplacé par la loi du 16 juillet 1993, est abrogé.

Art. 15

L'article 173 du même Code, remplacé par la loi du 16 juillet 1993 et modifié par la loi du 5 avril 1993, est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 173. — Dans chaque liste dont un ou plusieurs candidats sont élus, les candidats non élus ayant recueilli le plus de voix sont proclamés premier, deuxième, troisième suppléant, etc.».

Art. 16

A l'article 178, alinéa 1er, du même Code, remplacé par la loi du 16 juillet 1993 et modifié par la loi du 5 avril 1995, les mots «et aucune attribution du nombre des bulletins favorables à l'ordre de présentation n'est faite en sa faveur» sont supprimés.

9 juin 1998